

10 milijonov rubljev za ljudsko šolstvo. Dotični zakonski načrt je bil izročen posebnemu odseku, ki ima v najkrajšem času o njem poročati v gosudarstveni dumi.

### Boji na ruskih univerzah.

Vlada je razpustila vsa dijaška društva na ruskih univerzah. Zaradi udeležbe na nekem zborovanju je imelo biti v Pskovu izključenih z univerze nad 200 študentov. S petrogradske univerze je bilo pregnanih osem študentov, ker so baje vodili zadnje boje na univerzah. To je provzročilo veliko gibanje med študentstvom na vseh univerzah. Ko so zvedeli ukaz vlade na petrogradski univerzi, so napredni študentje takoj protestirali. — Priredili so zborovanje na univerzi, ki je bilo jako burno. Po zborovanju so hoteli prirediti demonstracije in so razvili zastavo z napisom: Doli z absolutizmom! — Reakcionarni študentje so se postavili proti demonstrantom, nakar je nastal hud boj, pri čemer je bilo več dijakov ranjenih. Po vseh univerzah se pripravljajo novi izgredi na izživanje vlade.

### Dijaška svoboda na Ruskem.

375 dijakov tehnološkega inštituta v Tomsku je bilo z zavoda izključenih, ker so se udeležili dijakom prepovedanega zborovanja.

### Strokovno šolstvo na Ruskem.

Po naročilu gosudarstvene duma je naučno ministrstvo predložilo izkaz vseh v Rusiji nahajajočih se nižjih in srednjih strokovnih šol (profesionalnih učbenih zvezdenij). Srednjih šol je 335, nižjih 2661, s 148.370, oziroma 63.426 učenci, torej skupno 213.860 učencev. Največ učencev je na obrtnih šolah, 90.328, na trgovskih 67.474, na poljedelskih 14.351, na tehniških 13.092, na umetno-obrtnih 5813, na muzikalnih 4944, na umetniških in grafičnih 4112, na tehniško-železniških 3761, na ladjedeljskih (morehodnih) 2380, na montanističnih 716, na gozdarskih 528, na zemljemernih 203, na raznih drugih specialnih šolah 1511. Vrednost učil in strojev na vseh teh šolah znaša 6 milijonov rubljev. Vsakoletni stroški za vzdrževanje pa 23 milijonov rubljev. Ker so šole podrejene raznim ministrstvom, je gosudarstvena дума izrazila mnenje, da bi vse spadale pod naučno ministrstvo.

## Iz naše organizacije.

### Štajersko.

Sentienartsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. februarja 1911 pri Sv. Trojici v Slov. gor. Že dolgo se ni vršilo zborovanje, ki bi naj bilo ob enem občini zbor, pod ugodnejšimi okoliščinami kot takrat, in vendar se je tudi sedaj dve tretjini udov društva odlikovalo s svojo odsotnostjo ter s tem sijajno pokazalo ničevost dozdanih raznovrstnih izgovorov, kakor: nehodna pot, pusta snov predavanj itd. Kam plovemo? Kje je stanovska zavednost?!

Prihiti so pa gostje v častnem številu (17, med temi tovarišice in tovariši od Negove, Sv. Duha, Male Ned-lje in Sv. Križa na Murskem polju) med nas polni navdušenja, saj je naznanjeni predavatelj eden prvih slovenskih pisateljev umetnikov — Ivan Cankar.

Učiteljstvo razrešuje prof. Fr. Ilešič na str. 140—158. Med temami in tezami vidimo pridno delo, ki ga vrše naši učitelji na svojih okrajnih in društvenih skupščinah, in važna vprašanja, ki jih tam razrešujejo.

Iz poročil vidimo stanje in stremljenje „Šolske Matice“. Število članov raste L. 1907. jih je bilo 1594, 1908 leta 1561 članov, 1909 leta 1622 članov, 1910 leta 1792 članov. Torej za 170 več. Naj bi se pomnožili še više. Računski zaključki kažejo prebitke. Želeli pa bi bilo, da bi imela „Šolska Matica“ pri svojem delu še več sredstev na razpolago. Med drugimi knjigami je posebno važna: Zgodovina Slovencev (v Poljudno znanstveni knjižnici), ki jo je spisal dr. Ljud. Pivko. 2. snopič obdeluje dobo od 1276 do 1800. Tožilo se je letos, da smo naenkrat dobili več zgodovin, da je to izguba truda. Toda to ni resnica. Zgodovina kakor je Pivkova vzamemo z veseljem v roke, ker je pisana prijetno in poljudno in nudi v glavnih potezih vse, kar potrebuje vedeti vsak količkaj izobražen človek. Učiteljstvu bo služila ta knjiga kot izborna pripomoček pri podajanju domače zgodovine. Dobra učna pomoč bodeta tudi Lavtarjeva „D. daktika“ (III. del: Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli.) in Valesovi Kemični poizkusi.

Velezanimivo je orisal predavatelj razvoj novejšje slovenske književnosti, in sicer poetike, v krasnem trideseturnem govoru, ki je dosegel višek vznesenosti v pretresljivi deklamaciji iz cikla „Manom Josipa Murna Aleksandrova“.

Učiteljsko društvo izreka g. govorniku na tem mestu še enkrat najtoplejšo zahvalo z iskreno željo, da blagovoli to izbrano predavanje priobčiti v enem učiteljskih listov.

Občini zbor se vrši v kratkem; na veselo snidenje, pa vsi!

### Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima svoj letni občini zbor dne 2. marca t. l. v Gorici v „Trgovskem Domu“ ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 4. „O nekaterih točkah našega pravopisa“, predava ravnatelj Viktor Bežek. 5. Volitev novega odbora. 6. Raznosterosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

## Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim tinstvom.

Promet do konca januarja K 36.221.30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

## Književnost in umetnost.

Schwentnerjev katalog slovenskih knjig 1911. Izdal in založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 50 h. Strani IV.+84. — V tem katalogu imamo — kolikor smo mogli presoditi — popoln seznam vseh slovenskih knjig in časopisov. Schwentnerjev katalog bo vsakomur izborna služil, kdor hoče svojo knjižnico izpolniti, oziroma jo strokovno urediti. Pa tudi sicer je prebiranje kataloga zanimivo, ker nam kaže pravo sliko naše književnosti. Videti je, da ga je uredila spretna roka — Katalog je natisnila Učit. tiskarna. Tudi to delo ji dela čast. GL.

Pismo iz Prage.\* Velecenjeni gospod urednik! Postala je moja navada, da pogledam — kakor hitro vzamem v roko „Sl. N.“ — v rubriko „Slovensko gledališče“. Zdi pa se mi čudno, da še nihče ni prišel na to sumljivo stvar; onega n. pr., ki upre oko najrajši na vremenska poročila, takoj imajo; zakaj bi torej mene ne? Saj sem v tem docela podoben onim, ki „iščejo vreme“, da — jaz sam sem med njimi, le s to razliko, da sem se specializoval na slovensko gledališče. Pa ko bi se rajši ne bil in ostal pri njih! Delil bi z njimi veselje pri točki „glepo“ in kratkočasila bi me že sama izprememba dviganja in padanja. — Tu vsega tega ni, zakaj barometer slovenskega gledališča kaže vedno le krog ene točke —

\* Praki prijatelj našega lista je mnenja, da tudi take stvari zanimajo naše čitatelje, čeprav ne sodijo strogo v okvir našega lista. — Res je! Variatio delectat! Sicer nas pa veseli, da imamo izven učiteljskih krogov tudi še nekaj inteligence, ki prebira naš list z istim (ali še večjim) zanimanjem kakor drugo slovensko časopisje. Značilno pa je za naše razmere, da je ta inteligenca večinoma izven ozkih mej domačih razmer. Svet uči! — Morda pa utegnejo taki in slinčni dopisi zbuditi tudi v domačem raju zanimanje neučiteljskih krogov do našega lista. Uredništvo.

Kakor so Čehi lahko ponosni na svoje „Dědictvi Komenského“ kakor imajo Hrvatje v svojem pedagoškem društvu eno najlepših organizacij, tako imamo Slovenci v „Šolski Matici“ važno kulturno društvo, ki ima biti prava vzgojiteljica naših narodnih vzgojiteljev in s svojim delom kaže prava pota vzgoji in vzgojiteljem. Vzgoja pa je, ki pripravlja bodočnost naroda. Zato zasluži „Šolska Matica“ vse pozornosti in naklonjenosti naše javnosti, zakaj prazno je šumenje valov, ako ni globokih vodnih sil, ki jim je smer vedno naprej. Članarina za S. Š. M. znaša 4 K na leto.

## Moja miljena Ma-a.

(Alegorična farza.) Piše Sadinomis.

(Dalje.)

Ko sem ji dal v pregled novo sestavljeni red, se mi je ljubko nasmejala; zinila je široko in ga spravila v svoj predal. „Pa da mi boš držal ta red, če ne, gorje ti!“ tako ljubeznivo mi je pripovedovala duhomorno delo. Ponižno, brez vidnega upora sem ji pogl. dal v obraz in zdelo se mi je, da sem se ji prodal v sužnost. Trpke sem imel na jeziku, pa molčal sem. —

slabo“. V resnici: „Gledališče je bilo slabo obiskano!“ ali nekaj podobnega. In če rečem, da so bile v vsem tem času od vinotoka pa do prosinca tri častne izjeme, bo že skoro preveč. Večkrat sem si mislil: „Proketo mora biti v Ljubljani slabo vreme!“ — Prepričal sem se, da je res slabo, stalno slabo, pa najsi bo že v tej ali oni okolnosti. Drama, posebno tragedija, že od nekdaj ni vlekla. Ravnatelj Govekar se je potrudil in iskal izhoda: več burk! Pa zmotil se je: tudi burke ne napolnijo gledališča. Opera — hm! — Če hočem že slišati „musko“, grem rajši k opereti! — Tako smo na koncu, zakaj baleta nimamo, da bi poizkušali še z njim! Opereta je bila edina, ki je še kazala na dobro, ampak vrag vedi: šlo je navzdol, oziroma ni moglo priti nad navadni nivo. Večje število repriz je že a priori izključeno.

Po vsem tem — da se vrnem zopet k barometru — bi moral človek sklepati, da je instrument, če že ne za nič, pa vsaj pokvarjen. Hipoma mi je šinilo v glavo: „Najbrže bo premalo živega srebra v njem!“ Že sem mislil, da sem zadel, ampak ko sem končal z računanjem sem se prepričal, da to ne odgovarja resnici. Prosim: mesto skoro z 42.000 prebivalci — pa bi ne moglo napolniti gledališča? Delal sem statistiko po Pragi in navajam gola dejstva: Praga s predmestij Kraljevi Vinogradi, Žižkov, Smihov, Karlin, Nusle, Vrsovice in Bubeneč ima blizu 600.000 prebivalcev. Gledališče je 10: Narodno d-želno gledališče. Mestno vinogradsko gledališče, Ljudsko gledališče, „Urania“, Švandova arena in Intimno gledališče na Smihovu. Piščekovo gledališče na Vinogradih, Ljudsko gledališče v Žižkovu, staro in novo nemško gledališče ter Variété. Poleg tega je kakih 10 pevskih gledališč (štantov), kabaret Lucerna in najmanj 20 diletantskih gled. podjetij, ki prirejajo predstave samo ob nedeljah. Od stalnih gledališč imajo predstave: Nar. divadlo, ki sprejme 2000 gledalcev, vsak dan večerno ob 7. uri, ob nedeljah in praznikih tudi popoldanske, poleg tega popoldanske predstave še vsako sredo in soboto — torej skupaj na teden 11 predstav; Vinogradsko mestno gledališče s 1350 gledalci — ravno tako; „Urania“ s 1400 ravno tako; Arena na Smihovu s 1300 vsak dan večerno, ob nedeljah in praznikih tudi popoldanske; Intimno gledališče z 800 gledalci — ravno tako; staro novo nemško gledališče in Variété — isto.

V primeri z Ljubljano je torej razmerje isto, da, prej za Prago še veliko slabše, zakaj tu traja gledališka sezona vse leto, izvzemši Variété, ki polti ne igra, ter Nar. divadlo in gledališče na Žižkovu, ki imata 1 mesec počitnice; slabše, če pomislimo še na razmerje obsega praških gledališč in ljubljanskega. Tu; 2000, 1800, 1500, 1400 — v Ljubljani? In še nekaj! Kaj nudi Ljubljana poleg gledališča? Nekaj koncertov, zabavnih večerov in plesnih zabav — pa je že vse! Praga nasprotno neštevilno rednih koncertov, vsak večer šantane in kabaret, dalje športne igre in različne razstave. In občinstva v gledališču nikdar ne manjka. Oj kje to? Čisto kratko: ne poseda tako doma kot naši Ljubljančani, zakaj ono si je vsvesti, kakega pomena in koristi je gledališče. Zre čisto z drugega stališča na te kulturne zavode, kot gledajo pri nas. Seveda je tudi v Pragi veliko ljudi, ki iščejo samo zabave — kot dokazujejo polni štanti in dobro obiskane burke — ali pri nas niti tega ni. Skoro bi bil upravičen reči, da vlada pri nas posebne vrste apatije ali pa cinizem do gledališča. Na vsak način pa neopravičena neupljivost. Edino tolažljivo pri vsem tem je upanje, da se bo enkrat vendarle obrnilo na bolje kakor se je drugod. Ravno na istem kot je sedaj Ljubljana je bila pred leti Praga v tem oziru. Tudi na Čškem je bila doba, ko je bila dramatična Muza še pastorka, Pepelka. Ali minila je, in človek se čudi, ko vidi, kake izpremembe so

mogoče v kratkem času. Leta 1868. so položili temeljni kamen za Narodno gledališče.

Gledališče bi moralo biti otvoreno leta 1881, ali že pred otvoritvijo so igrali ob priliki obiska prince Rudolfa v še negotovem domu dvanajst iger. Dne 12. velikega srpana 1881 pa je zadela češki narod nesreča: požar je uničil svetišče. Muza je bila brez strehe, ali ne dolgo. Češki narod je zbral v najkrajšem času s herojsko požrtvovalnostjo 2 milijona za novo gledališče, ki so ga otvorili že 18. listopada 1883. Ali sedaj so prišli dvomi: „Kje vzeti ljudi, ki bi napolnili gledališče pri tako dragi vstopnini?“ Dvomi ob času, ko ni bilo konkurence, ko je bilo tu samo gledališče na Smihovu in Piščekovo gledališče na Vinogradih, pa še to dvoje le s poletno sezono, tako da se v zimski občinstvo ni moglo drugam zatekati ko v Narodno gledališče.

Minilo je 27 let — Praga ima že 10 gledališč, in še ne zadostujejo; zidali bodo novo na Vinogradih, in nihče ne vprašuje, kje vzeti ljudi, ki bi napolnili hišo!

Ljubljana?! D-želno gledališče se bori leto za letom s financo in mogoče se bo še, dokler ... Ampak na Nemcih imamo zgled. Ta mala poščica je šla zidati svoje poslopje no, gotovo bi ga ne, če bi ne vedela, da ga pomagajo napolniti Slovenci! To je v Ljubljani drugo gledališče. Stretjem so mislili priti klerikaleci, in človek bi jim hvalno pel, če bi slučajno ne vedel, pri čem je. „Ljudski oder“ ali kako se je že imela imenovati nova reduta? Zares — podjetni so ti ljudje; za denar ne vprašajo, za smoter tudi ne; da le imajo nekaj svojega, kar nosi njih ime in slavo — pa zadostuje. Kaj umetnost, kaj veda, kaj kultura? Mi smo stranka, mi imamo vse, pa če so vsa naša podjetja, vse naše delo ...! Kaka škoda, da nima naša domovina še druge „take, tebi, oj, S. L. S. enake“ ... Sla bi lahko v Lattermannov drevored, postavila tam „Kasperl-theater“ kot konkurenco „Dež. gl. dišču“ in pri apelaciji na strankarstvo bi se ji ne bilo treba bati, da bi „kasperl“ faliral. G. D.

„Zvonček“ list s podobami za slovensko mladino, objavlja v drugi letošnji številki sledečo vsebino: 1. Rado Ovin; Zimska plan. Pesem. — 2. R. Gasperin; Komar in muha. Vinjeta. — 3. Ivan Legat; Mati Povest. — 4. Marica Gregoričeva; Slab tovariš. Igra v enem dejanju. — 5. Rado Ovin; Sv. trije kralji Pesem. — 6. M. P.; Milki Čevci. Spominčica s podobo. — 7. Drag. Humek; Majka priroda pripoveduje. Bajka s šestimi podobami. — 8. E. Palnák; Storklja. Opis s podobo. — 9. V. G.; Mraz. Podoba. — 10. Milan Dolinar; Gosli, bas in cimbal. Ciganska pravljica. — 11. Ponk in zabava: V. Kiferle; Na ledu. — M. J.; Demant iz zemljepisja. — Rešitev. — Jubilej poštinih znamk in poštinih nabiralnikov. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

## Srednješolski vestnik.

\*\* Proslava slovenskega profesorja na Ruskem. Nedavno je obhajal slovenski rojak Jeroj Brezovar, gimnazijski profesor v Kursku na Ruskem, 40 letnico svojega službovanja na tamošnji gimnaziji. V znak spoštovanja in hvaležne vdanosti mu je priredilo ob tej priliki mesto Kursk sijajno slavnost. Poklonili so se profesorju v prvi vrsti dijaki kurške gimnazije ter mu izročili zahvalno listino, vezano v krasnih, umetno izdelanih platnicah, in lepo darilo. Za dijake so čestitali slavljenceu njegovi stanovski tovariši z ravna-

\*) Sedanje cene mest v Narodnem gledališču se sučejo od 24 K do 60 h.

Njej ustreči, to je umetnost. Vem, da je mnogo žensk, ki jim ni mogoče ustreči, vendar, no, za hip se jih pomiri, moje Ma-a nikoli. Ko se mi je rodil Janez, sva se pričkala cel teden, kako ga naj zapišem. Jaz sem trdil, da je prav Janez, ona Ivan. Ko ji odobrim Ivana, hoče ona Janka. Pri Vinku se nisva mogla zediniti, ali naj bo Vinko ali Vincenc ali Vincencij i. t. d. Pri vsaki besedi je ravs in kavs. Moj Bog, medel od dela in divje gonje za redom in natančnostjo komaj čutim, da imam še glavo. Nikoli ničesar prav ne storim; če zapišem tako, hoče ona drugače; če hočem po njenem, se ji dozdeva, da ni prav, pa hajdi k učenjakom! Povprašuj tu, povprašuj tam, ali je prav Josip ali Jožef ali Jože. In ta pota, ta skrb samo zaradi reda in natančnosti! Prijela me je jeza, da sem kled, da celo sitnost sem ji očital. A ona: „Red in natančnost si obljudil; če ne slušaš, povem to gospodarju ali pa celo dedu!“ Ojoj, pogum mi je upadel, milo sem jo pogledal, ugnan sem bil. Obojih se bojim zaradi reda in natančnosti, da, bojim kakor živega ognja. Ponoči se mi sanja o redu in natančnosti in ne baš v prijetnih prikaznih. Časih sanjam, da plezam po divjih skalah, časih, da sem v globokem vodnjaku ter plezam, opiraje se z vsemi štirimi in s hrbtom ob



teljem na čelu ter mu v priznanje zaslug izročili tudi lepo adresno. Za proforskim kolegijem se je poklonil slavljencu v imenu meščanstva kurški župan Nikola Golubjevič in mu izročil v spomin dragoceno zlato uro z inicijali „B. A. B.“ Nadalje so čestitali gospodu profesorju še drugi dostojanstveniki. Profesor Brezovar je bil odlikovan od carja že s petimi redovi.

**\*\* 150.000 srednješolcev ima Avstrija.** Po poročilu naučnega ministrstva o stanju srednjih šol začetkom leta 1910/11 izvidimo: na Nižjem Avstrijskem je 12.611 gimnazijcev (med njimi 391 učenek), Gorenja Avstrija: 2140 gimnazijcev, Solnograško 554, Štajersko 3154, Koroško 1037, Kranjsko 2343, Primorje 3100, Tirolsko s Predarliskim 3910, Češko: nemških 7487 (77 učenek), čeških 10.746 (607 učenek) Morava: nemških 3430, čeških 4980, Šlezija 2384 (češki, nemški in poljski učni jezik), Galicija 35.639 (1781 učenek), Bukovina 5758, Dalmacija 1370. Skupaj vseh gimnazijcev je 100.652. (97.796 učencev in 2856 učenek.) Realcev je: Na Nižnjem Avstrijskem 9933, na Gorenjem Avstrijskem 876, Solnograško 340, Štajersko 1821, Koroško 433, Kranjsko 788, Primorje 2061, Tirolsko s Predarliskim 981, Češko: nemških 5288, čeških 10.687, Morava: nemških 4038, čeških 4738, Šlezija 1495, Galicija 4052, Bukovina 753, Dalmacija 688, skupaj 48.922 realcev.

**\*\* Dvoboj med srednješolci.** Iz Ödenburga poročajo 6. t. m., da sta imela dva gimnazijca, in sicer Dezider Simko in Mihael Paulini duel na sablji. Fanta sta se pri neki plesni zabavi sprla zaradi nekega dekleta in sta si zaradi tega napovedala dvoboj. V neki zastavljalnici sta dobila stare sablje, ki so bile čisto zarjavele. Pri dvoboju je bil Simko ranjen, ker je bila pa sablja nesnažna, si je zastrupil kri, in morali so mu odrezati roko.

**\*\* Imenovanje Čeha v naučno ministrstvo.** Praški „Narodni Listy“ poročajo, da je profesor češkega učiteljskega v Pragi, Anton Slana, pozvan v pedagoško-didaktični oddelek ljudskih šol naučnega ministrstva.

## Politiški pregled.

**\* Klerikalci in laško vseučilišče.** O stališču naših klerikalcev napram laškemu vseučiliščnem vprašanju pišejo „Narodni Listy“: „O klerikalnih Slovencih se zagotavlja, da ostanejo pri svojem odporu proti gladki rešitvi predloge o laški pravni fakulteti v proračunskem odseku. Posluševali se bodo pa taktike, da bodo premagani in da bodo mogli potem svojim volilec navtežiti, da je bil njihov namen onemogočiti rešitev predloge, najboljši, da so pa podlegli premoci večine, pred vsem pa, da jih niso podpirali niti od češke strani, niti od hrvaške strani. Dozdeva se, da je to glavni namen dr. Šusteršičeve akcije.“

**\* Profesor Masaryk in dreadnoughti.** Dne 4. t. m. se je vršila seja vojnega odseka delegacij, v kateri je govoril kot prvi govornik delegat profesor Masaryk ter ironiziral izvajanja svojih predgovornikov, ki so utemeljevali potrebo dreadnoughtov s historičnega stališča. Če se opirajo govorniki na historično stališče, bi morali priznati, da je bil prvi dreadnought Noetova barka, ki pa se je gradila na povelje Gospodovo, naši dreadnoughti pa se grade na povelje železninskega kartela. Napačno je tudi nastopanje avstrijske vlade proti iredentizmu, ki se izrazuje v oboroževanju proti Italiji. S takim oboroževanjem zbujala vlada ne le v Italiji, marveč v celi Evropi sum in nemir. Tudi sredstvo, ki ga je priporočal delegat dr. Šusteršič, je napačno. Proti iredenti v Avstriji se mora nastopati s svobodno in pravično upravo, ne pa z grozilnimi sredstvi. — Gospodarsko in kulturno nazadujemo v naši državi, medtem

kamenje — navzgor — in škripljejo in stokajo moje uboge kosti na postelji samo radi njene sitnosti za red in natančnost. — Nekega dne se ji je zahotelo, da moram tudi za otroke večji red in natančnost sestaviti. Ukazala je, da mora imeti vsak otrok svoje redno določeno delo, ki se mora upisati, da, celo ocenjevati se mora celo najmanjši pojave dela za vsak dan. V ta namen sem ji moral oskrbeti zopet nove tiskovine, v katerih moram zapisovati vsako delo in gibanje svojih otrok. To ona hoče, češ, da je zveličanje njih duš odvisno od tega vpisovanja. In pišem, kajpada pišem, kaj pa hočem, ali naj se upiram!?... Saj sem poizkusil; rekel sem ji: „Ljuba moja, jaz mislim, da bi bilo morebiti dovolj, da napišem za vsak teden zapisnik o delu svoje dece.“ To bi jo morali videti, to furijo. Oči je zatisnila, namkremžila obraz, potem pa je pogledala z belino, da me je bilo kar strah in so se mi noge šibile. Mreina lena, kaj še! Za vsak dan, za vsako uro si mi odgovoren, pa natančno! Veš! — „Ali ljuba, kje naj vzamem čas, saj moram vendar poleg vsega tudi učiti in vzgajati otroke!“ — „Tiho, lenuh, nerednež, za učenje in vzgojo otrok je pisanje tedenskega in dnevnega zapisnika najvažnejše delo. Natančnost in red je prvo, potem je šele učenje in vzgoja.“

ko mečemo milijone in milijone za oboroževanje stran. Iz teh ozirov tudi cela zveza čeških poslancev ne more glasovati za ta vojni kredit.

**\* Nemška nenastitnost.** Češki deželni šolski svet je sklenil ustanoviti tri češke manjšinske šole. Ta predlog je podpiral tudi namestnik grof Thun. Nemci so hudo „razburjeni“ zaradi najnovejših „krivice“, ki da se jim je zgodila, in „Neue Freie Presse“ pravi, da bi se kaj takega pod namestnikovanjem grofa Coudenhove ne bilo nikdar zgodilo. Nemci so pač nepoboljšljivi! S takimi ljudmi se morajo Čehi pogajati! Ni čuda, da doslej češko-nemška pogajanja niso uspela.

**\* Dr. Frank, „največji“ Hrvat,** ima čudne pojme o hrvaško-slovenski kulturni vzajemnosti. Kakor znano, izdajata hrvaška in slovenska „Matica“ vsako leto tudi po eno hrvaško, oziroma slovensko knjigo. A to dr. Franku ni prav; zato hujska v svojem glasilu proti „Hrvaški Matici“. Tako umeva hrvaško-slovensko vzajemnost dr. Frank, čigar politiško rovanje proslavlja v svojem strankarskem egoizmu tudi v vrstah S. L. S.

**\* Paul Singer, ravnokar umrli** voditelj nemške socialne demokracije, je bil eden najstrožjih marksistov in oboževatelj Bebla. Po svojem poklicu je bil bogat trgovec, a je svoje imetje uporabljal izključno v dobrodelne namene. Financiral je razne dobrodelne zavode in zlasti moško prenočišče, ustanovljeno od berlinske občine. Posebno radodaren je bil napram siromakom. Kakor izboren parlamentarec je užival velik ugled tudi pri nasprotnikih. Njegov pogreb je bil sijajen, udeležilo se ga je vse berlinsko delavstvo, ki bo Singerja gotovo težko pogrešalo. Čast takemu možu!

**\* Nova portugalska zastava.** Po dolgih pogajanjih in prepirih je končno določeno, kaka bo zastava portugalske republike. Narodna portugalska zastava je rdeče-zelena. V sredi se nahaja portugalski grb, toda brez krone. Doslej je bila portugalska zastava bele-modra.

**\* „Slovanska Enota“ oživiljena.** Kakor trdijo poročila z Dunaja, je prišlo do sporazuma med Čehi in Jugoslavlani glede programa, smotrov in postopanja „Slov. Enot“. V novem statutu „Enote“ so jasno začrtane vse določbe in obveznosti. — Predsedstvo je reprezentanca in izvrševalni organ „Slov. Enot“. Predsedstvo ne more delati nikakih sklepov, obveznih za „Slov. Enot“, razen ako je bila v kakem konkretnem slučaju po obveznih sklepih parlamentarne komisije izrečno pooblaščen v to. — Parlamentarna komisija sestoji iz 21 članov, od katerih odposiljejo: 13 enotni češki klub, 4 Slovenski klub, 3 Zveza južnih Slovanov, 1 rusko-narodni klub. Parlamentarna komisija je sklepna, če je navzoča absolutna večina članov. Sklepa se z enostavno večino glasov. — Sklepi, ki so bili storjeni s tričetrtinsko večino, so brez drugega obvezni za vse v „Slovanski Enoti“ zastopane klube. Izjemo je možno le na nujno prošnjo katerega klubov dovoliti s tričetrtinsko večino.

**\* Politiške pravice žensk v Avstriji.** V Avstriji nimajo ženske nič politiških pravic. Zlasti jim je bilo doslej zabranjeno, biti članice politiških društev, ker so jih stavili v isto vrsto z otroki. To se sedaj izpremeni. Današnje socialne razmere silijo ženske ven v življenje. Zapuščati morajo domača ognjišča, da si služijo vsakdanji kruh. Število samostojnih žensk raste vedno bolj. Raste pa tudi med ženskami zanimanje za javna vprašanja in torej tudi za — politiko. Saj so ženske večkrat politiško in narodno bolj zavedne, nego moški. Zato odgovarja samo čutu pravičnosti, ako hočejo zastareli § 30. zakon o združevanju odpraviti in tako dati ženskam pravico, biti članice politiških društev.

**\* Tolstoj — pisatelj brez pomena!** Tolstoj je pisatelj brez pomena po mnenju — dunajskega krščansko-socialnega mestnega sveta!

Bila sva nekoč dobre volje ali, bolje rečeno, zdelo se mi je, da je ona dobre volje, pa ji rečem: Glej, kako me mučiš, koliko zlatega časa izgubim za nepotrebne stvari, koliko koristnega bi v času nepotrebne pisanja lahko otrokom storil. Bil sem v župnišču. Tam sem videl „Matico“, ki imajo pred njo spoštovanje vsi uradi, in glej, niti tako ni spisana kakor moj dnevni zapisnik in vendar je to knjiga, ki ima tako veljavo, če nisi v nji zapisana, da ti oblasti niti ne pripoznajo, da si bila rojena... Nehal sem, prestrašil sem se njenega pogleda, kar sikala je in ni mogla k besedi: „Ti suha dlaka, ti hlapec vseh hlapcev, kaj se ti je zahotelo! Ti se primerjaš z gospodi?! V moji navzočnosti še kaj takega misliti ne smeš! Oj, mene nesrečnice! Mislija sem že, da sem ti pregnala liberalnega duha; sedaj vem, da je še Belcebuh v tebi. Takoj jutri k sv. izpovedi! „Dolgo“ boš delal. Grešna grdoba! — Pa na gospode misli! O, moj sveti Bog! Skom se primerja! Napuhnost napuhjena!...“ In ni bilo miru. Kesal sem se, da sem jo tako razjaril. Molčal sem, pa dihati se nisem upal, jaz ubogi grešnik...

(Dalje.)

— Liberalna stranka v dunajskem mestnem svetu je namreč predlagala, naj bi imenovali eno ulico z imenom Tolstega ter s tem počastili spomin velikega ruskega pisatelja. Predlog pa je bil odklonjen na podlagi mnenja komisije občinske knjižnice, ki je izjavila, da bi bil Tolstoj pisatelj brez pomena. — To so krščanski socialci!

**\* Novi odloki papeža.** Kakor poročajo „Münchener Neueste Nachrichten“, izda papež v kratkem nove odloke. Pri vseh uredniških klerikalnih listov bodo duhovniški svetovalci, ki bodo nadzorovali urejevanje in zabranjevali pristop modernim idejam v liste. Prepoved vodstva in sodelovanja duhovnikov pri gospodarskih podjetjih se ima strogo izvršiti tudi pri Raiffeisenovkah in zadrukah. Duhovniki ne bodo smeli nositi druge obleke kakor sutano in cingulum. V restavracije in v gledališče bodo smeli hoditi le s škofovim dovoljenjem.

## Kulturno delo.

**+ Upravni odbor „Zveze slovenskih pevskih društev“** je sklenil v svoji zadnji seji med drugim, da dobivajo „Zvezini“ člani še nadalje brezplačno „Zvezino“ glasilo „Pjevačni Vjesnik“; stori se vse potrebno, da se aktivirajo „pevske župe“, pred vsem ljubljanska, tržaška, goriška in štajerska, da se pospeši intenzivno delo. V doseg kar naj- ožjega stika s pevovodji pevskih društev se bo korespondiralo o „Zvezinih“ vprašanjih naravnost s pevovodji ter se jim bo izposloval prost vstop k vzornim ljubljanskim koncertom; obenem se jim povrne del potnih stroškov; pred koncerti naj bi se vršili sestanki pevovodij s predavanji. „Zveza“ pojde nadalje društvom na roke pri sestavi vzporedov ter jim na željo preskrbovala soliste za njihove koncerte. — V Ljubljani se ima ustanoviti arhiv za muzikalije, iz katerega se bodo posojale društvom proti neznaniti odškodnini note. — Vsako leto se izdajo poročila o glasbeni literaturi; „Zveza“ posreduje skupno naročanje „Novih akordov“. — Preskrbeli se bodo sodelavci pri jugoslovanski enciklopediji, v kolikor se tiče slovenske glasbe. — Društva se pozovejo potom okrožnice na poset „Hlaholove“ slavnosti v Pragi in na sodelovanje v „Zvezi“. — Izmed važnejših internih zadev je omeniti, da je odbor izvolil iz svoje srede ožji odbor, ki upravlja tekoče posle, dalje artistični in organizacijski odsek. Učitelj Pavel Gorup je odložil odbor. Išču, kar se je vzel na znanje. Glasbeno društvo „Ljubljana“ je naznanilo, da se ne smatra „Zvezinim“ članom. — Blagajnikovo poročilo izkazuje o „Zvezinem“ koncertu dne 4. decembra 1910 prebitok v znesku 246 K 25 v.

## Učiteljski vestnik.

**Učiteljska izobrazba. Službena in stanovska vzgoja.**

(Dalje.)

**Naša stanovska vzgoja.**

1.

Glede stanovske vzgoje imamo sledečo zahtevo:

„Dovolj naj se, da se učiteljski naraščaj svobodno vzgojuje tudi stanovsko in se mu v to svrhu svobodno prireja predavanja o upravi in temeljnih posameznih kulturnih, gospodarskih in narodnih institucij ter se ga seznanja z aktualnimi narodnimi vprašanji in aktualnimi vprašanji onih slojev, v katerih delokrogu bo on v bodoče deloval poleg v stanovskih institucijah in stanovskih aktualnih vprašanjih.“

Ta zahteva je plod dejstva, da je naša vzgoja, t. j. vzgoja učiteljskega naraščaja, nepopolna, da je nenarodna — ne mislimo tega z ozirom na učni jezik, ker ne smatramo one vzgoje, ki budi samo narodni čut, za pravo narodno vzgojo, ampak z ozirom na žalosne posledice, ki izvirajo iz te nenarodne vzgoje, da prihaja učiteljski naraščaj iz naših učiteljskih brez smisla za pravo narodno vzgojo; brez smisla za narodno skupnost; brez smisla za organizovanje in praktično vzgojo ljudstva; brez pojma narodnega gospodarstva; brez jasne slike o narodnem položaju in narodnih razmerah; brez smisla in pojma o jugoslovanstvu, o stanovski skupnosti, stanovski politiki, stanovski ekonomiji, brez vpogleda v stanovsko življenje.

Praktično stanovsko slovanstvo mu je tuje; o življenjskih in narodnih vprašanjih je neorientovan; v politiških vprašanjih je neuk; v gospodarskih vprašanjih — nič. Za pisateljevanje, predavanja itd., kar zahteva gotovo njegov položaj, je nesposoben — če se ni sam vzgojil; v stanovskih vprašanjih nekoliko vegetira: Na tako ozki temelj nas postavlja pod današnjimi pogoji vzgoja naših vzgojevališč, na temelj, ki je absolutno nezadovoljiv za pogoj uspešne eksistence.

In zavrnili nas bodo z glasom absolutizma in terorizma kategorično naši zakonodajci, naši takozvani privilegovani „gospodje“, naši vzgojitelji in še celo naši idealni in posebno oni, z materializmom prepojeni tovariši: Saj učitelju vsega tega ni potreba, on naj se ne briga za narod in njega vprašanja, naj se ne briga za

stanovsko skupnost, naj se ne peha za moderna stremjenja; on naj živi lepo vdano zase in naj čepi lepo pri otrocih med štirimi stenami.

O, bridka ironija, blaženi idealizem, ki vidiš krasno sliko in veruješ v nje resničnost! Diesterweg pravi: „Nihče ni res in v resnici učitelj, čigar zanimanja ne obvladajo razmere in delovanje na politiškem in socialnem polju. Torej zahtevamo od učitelja živo in živahno zanimanje za te stvari, toda z omejitvijo, da ne trpi njegovo pedagoško delovanje... Sramota učitelju, ki se ne udeležuje na velikih zadevah svojega naroda in na važnih zadevah svoje domovine!“

Vprašamo se le, ali pospešuje udeleževanje učiteljstva pri narodnem delu njega pedagoško delovanje? Odgovor je obširen, a ne težak!

Po našem mnenju to delovanje pospešuje pedagoško delo učitelja, ker si s stiki onih slojev, katerih otroke poučuje, svoje pedagoško delovanje napravi tem plodoviteje in tem uspešneje. — Seveda, ob današnjih razmerah postane pod temi pogoji učitelj žrtve dobrot, ki jih je namenjen storiti...

Pa pogledajmo si, kaka bi morala biti naša stanovska vzgoja in kaj nam bi morala nuditi?

2.

Stanovska vzgoja bi nas morala v prvi vrsti postaviti na enoten svetovni nazor, na katerem bi temeljila naša pedagogika in na katerega podlagi bi bilo urejeno vse naše stanovsko in narodno delovanje.

3.

V to svrhu bi nam pa morala nuditi vpogled v splošni položaj šolstva in učiteljstva v Avstriji, in to presojevano s stališča svetovnega nazora. Seznaniti bi nas ne imela le s šolskimi zakoni in njega presojo, kakor tudi z našimi zahtevami v tem vprašanju, ampak bi nas morala seznaniti tudi z vsemi naprednimi učiteljskimi organizacijami v Avstriji, presojajoč, kako bi se dalo vse te organizacije strniti v eno mogočno celoto kulturnih delavcev, ki bi se ne organizovali v svrhu narodnega zbližanja, temveč v svrhu pospeševanja napredne misli v šolstvu in učiteljstvu. Potreba si bi bilo postaviti tozadeven program, katerega točke, čeprav ne obile, bi bile vsem skupne in bi temeljile na napredni misli. Menim, da bi nam že stremjenja z ozirom na zahteve pri prenosni državnega zakona, nadalje pri reorganizaciji učiteljske službene pragmatika in zahteve našega gmotnega stališča dale štiri močne točke skupnega programa, pri katerih bi se vsaj z ozirom na udejstvovanje napredne misli lahko zedinili in skupno nastopali. Stremiti bi morali za tem, da se povsod v šoli in pri stanu uveljavljajo napredna načela.

Skratka povedano: Naša stanovska vzgoja bi nas morala seznaniti s splošnimi stremljenji in zahtevami naprednega učiteljstva v Avstriji.

4.

Drugi člen, s katerim bi nas morala naša stanovska vzgoja seznaniti, je zveza vseh slovenskih naprednih učiteljskih društev v Avstriji, t. j. zveza vsega slovenskega naprednega učiteljstva v Avstriji. Ne samo s programom te zveze, ne samo s stremljenji in delom te zveze, seznaniti bi nas morala tudi naša vzgoja s podrobno organizacijo te zveze in z vsemi organizacijami te zveze, ki so kot članice v njej zastopane, ter s tehničnim ustrojem in vodstvom te zveze.

Kakšen je program slovenskega učiteljstva za bodočnost v Avstriji? To vprašanje bi nam morala napraviti naša stanovska vzgoja jasno.

Da je tej zvezi čuvati v šoli, stanu in javnosti slovenski interes, tega nam menda ni potreba poudarjati. Naloga te zveze bi ne bila čuvati le naprednega interesa v zakonodaji pri stanovskih vprašanjih, reformnih vprašanjih učiteljskih in vseh drugih šolo in stan zadevajočih vprašanjih, temveč čuvati tudi slovensko-narodni interes. V takih in pri takih točkah bi korakali sami ali bi se pa kompromisno združevali. Da je velika naloga te organizacije zediniti vse slovensko napredno učiteljstvo za en skupni občevalni jezik, katerega priručnik bi morale z jezikovnimi tečaji pospeševati vse podrejene organizacije tega niti ne poudarjamo. Saj bi bil ta občevalni jezik predpogoj in temelj vsemu uspešnemu nadaljnjemu delovanju in napredovanju te organizacije.

Govoriti o nadaljnjih smotrih te organizacije ni naš namen, ker ni časa danes določiti program in bodoče delo slovenske učiteljske organizacije, temveč nam bi morala to nuditi naša nadaljna stanovska vzgoja.

5.

Še bolj natančno bi nas pa morala naša stanovska vzgoja seznanjati s stremljenji splošno jugoslovanskega učiteljstva.

V ta namen bi nas morala natančno seznaniti s položajem vsega jugoslovanskega učiteljstva, t. j. s položajem, organizacijo, šolstvom itd. jugoslovanskega učiteljstva posameznih jugoslovanskih narodov. Proučavati bi morali položaj in potem tega se vzgajati in študirati, kako bi prišli do skupne organizacije jugoslovanskega naprednega učiteljstva na